

Hudobija in ljubezen.

Povest, spisal *Dragotin*.

I. Pijanec.

Bilo je par dni pred Božičem. Gospod učitelj so nam popoldne v šoli razlagali prirodopisje, kazali s palčico podobe različnih živalij na steni ter jih prav mično opisovali. A nam učenjakom v klopeh se kar ni ljubilo kaj prida poslušati. Pa kako tudi! Saj so nam bili učitelj pred uro naznanili, da se takoj po končanem popoldanskem poduku prično božične počitnice; in kateremu šolarčku naj bi pri tako veseli novici ostalo srce mirno? Ni čuda torej, da smo se malo menili za barvo in velikost tega ali onega kosmatinca in da nam je bila tudi zvitost in prekanjenost te ali one živali malo mar, čeravno nam je bil sicer ta predmet najljubši. Nestrpno smo se gugali na klopeh, mencali z nogami in pazno šтели udarce ure na zvoniku poleg šole. Zdaj pa zdaj se je kak nestrpljivec celo poželjivo ozrl skozi okno na prosto, kjer so se lahko in vabljivo poigravale snežinke v zraku, potem pa je milo pogledal učitelja, težko čakajoč, da bi dali znamenje odhoda.

Slednjič vendar pride zaželjeni trenutek. Kako urno smo se usuli po končani molitvi iz šolske sobe. Juhé, to je bilo veselje! Komaj smo se nekoliko oddaljili od šole, da smo se umaknili očem strogega učitelja, pa smo že napravili vojsko. Goste snežene kepe so letale sem in tje, seveda jih je večji del zgrešilo svoj namen. Tu in tam se je tudi kak nerodnež prekucnil v precej debeli sneg in takoj se je okoli njega zbrala kopica drugih, ki so glasno krohotajoč se hoteli porabiti ugodno priliko, da so s snegom obmetavali reveža, ki se ni mogel nič braniti, s težavo kobacajoč iz snega. Končno pa nas je razgnal gospodar hiše, pred katero smo se bojevali. Razpršili smo se.

Kar nas je bilo iz jedne vasi, počakali smo drug drugega, ker smo vedno skupaj hodili domov.

Snežiti je začelo mej tem nekoliko močneje, a to nas, mladih junakov, ni veliko strašilo, čeravno smo imeli dobre pol ure do doma. V glasnem pomenku smo jo urno mahali po cesti. Ko se je bil že vsak nekoliko pobahal, kako je okepal tega ali onega, začeli smo se pogovarjati o bolj resnih stvareh: o jaslicah, ki jih bomo stavili, kako bomo hodili tepeškat in koliko tičic bomo pri tem zaslužili. Z Lužarjevim Jožkom, s katerim sva si bila vedno najboljša prijatelja, sva se do dobrega zmenila, kako si bova drug drugemu pomagala postaviti jaslice, najprvo njegove, potem pa moje. Saj daleč nisva imela drug do drugega, ker smo si bili sosedomi. Zatopljeni v take važne misli in pogovore prišli smo nekako na pol pota vrh malega klanca, ko nas nakrat zmoti jeden izmed družbe:

„Poglejte, pogledjte, kaj je tam-le?“ rekoč pokaže z roko na kraj ceste.

Vsi se ozremo na označeno mesto. Ne daleč pred nami je ležala na cesti debela okovana gorjača, iz cestnega jarka pa se je počasi vzdigovala

sključena človeška postava. Ustavili smo se, ter jo preplašeni in začudeni gledali. Beraču podoben mož je počasno lezel iz jarka in pri tem v jednomer polglasno godrnjal in rentočil. S težavo se je prizibal do mesta, kjer je ležala gorjača; tu se je dolgo pripravljaj, da bi jo pobral, pa na nikak način ni šlo. Videlo se mu je, da nič ne more vpogniti jedne noge, na katero se je tudi pri hoji prav malo opiral in jo bolj vlekel za sabo, kakor pa hodil po nji.

Smilil se nam je vsem, ko smo videli, kako se trudi, in radi bi mu pomagali, toda preveč smo se ga bali. Bil je pa v resnici prav neprijetnega, že precej priletnega, suhega obraza. Povaljana, snežena obleka je bila bolj gosposkega kroja, toda močno strgana in zanemarjena. Dolgi lasje so mu štrleli na vseh straneh izpod luknjičastega klobuka, katerega si je bil potisnil globoko na čelo, tako, da so se komaj videle globoke udrte oči izpod potlačenih krajevcev. Črne, razmršene brade pa se je držal sneg in ivje, kar ga je delalo še bolj ostudnega. Iz vse njegove zunanosti in njegovega obnašanja se je videlo, da je močno pijan.

Nekaj časa se je neuspešno zibal in pripogibal do palice, mej tem pa se ojunači Jožek, počasi gre proti pijancu, previdno pobere palico ter mu jo da od daleč v roke. Mi drugi smo mej tem urnim korakom že prišli mimo njiju, ognivši se ju v ovinku, kolikor nam je dopuščala cesta. Jožek pa, ki je sploh rad malo ponagajal, razkoračil se je široko pred pijancem, ki se je še vedno gugal na mestu, ker ga niso hotele noge nič kaj držati. Dobro vedoč, da mu sedaj lahko uide, ojunačil se je, ter mu smeje zaklical:

„No, očka, ali bo šlo?“

Tujec ga grdo pogleda in zamrmra nekaj nerazumljivega.

„Mož, vi ga imate preveč pod klobukom“, zavpije še Jožek ter jo urno pcedi za nami.

„Čakaj me, poglavec, jaz ti pokažem!“ zarohni pijanec, zavihti gorjačo a v tem mu omahnejo noge in z vso težo telebne zopet na tla. Mi smo mirno korakali dalje; slišali smo le še par krepkih kletvic, ki jih je godrnjal pobirajoč se iz snega.

II. Neljub gost.

Mračilo se je že, ko sem prišel domov; saj se nam pa tudi ni nikamor mudilo in zato smo jo prav počasi mahali proti vasi. Mati so v veži kuhali večerjo, drugi domači pa so se, kakor po navadi v mraku zbirali v hiši ter posedli po leseni klopi okolu velike peči, čakajoč večerje. Jaz sem zlezal na zapeček ter pazljivo poslušal pogovore onih, ki so modro ugibali to in ono ter sem pa tje razdrli tudi kako bolj smešno. Zlasti veliko pa je vedel povedati „stric“; to je bil star hlapec Matevž, ki je služil že pri dedu in se je pozneje vedno držal naše hiše. Otroci smo ga imeli prav radi, ker nam je večkrat kaj lepega povedal in nas včasih tudi malo poučkal na nogah, kadar je sedel ob zimskih večerih pri peči in smo bili mi pridni. Klicati smo ga morali za strica, ker so tako hoteli oče, ki so močno spoštovali skrbnega moža.

Kmalu se je kadila večerja na mizi. Mej jedjo pa so mej drugimi pogovori oče tudi vprašali, je li kdo slišal, kaj je občinski sluga oznanil zadnjo nedeljo pri cerkvi; oče so namreč šli v bližnji trg k maši, ker so tam imeli še razne druge opravke.

„O neki dražbi je pravil, ki se bo vršila v trgu, pa Petrača bomo zopet dobili v goste, če sem prav slišal“, dejal je Matevž naslonivši brado na žlico.

„Iz bolnišnice nekega daljnega mesta so ga poslali občini v oskrbo in zdaj bo hodil po hišah, kakor ona leta“, posegla je vmes zgovorna dekla. „Kjer imajo celo zemljišče, ostal bode po štiri dneve, kjer pa manj, bo šel pa prej stran. Preskrbovati ga morajo z vsem, česar potrebuje. Začel pa bo gostovati takoj v naši vasi, ne pa pri županu kakor je onikrat; seveda, sedaj v praznike se ga vsakdo brani. Sosedovi ga že danes pričakujejo, precej potem pa pride k nam.“

„No, se ga bomo morali pa že zopet ogibati nekaj časa“, pravijo nevoljno mati; „vse bi že bilo, da bi le tako siten ne bil. Saj mu ni moči vstreči; pa ko bi tako grdo ne preklinjal.“

„Bomo pač morali malo potrpeti s tem pijancem, saj ne bo treba dolgo“, pristavijo oče, položivši žlico na mizo. „Saj se mi je malo dozdevalo, da ima kmalu priti, ker mi je župan nedavno nekaj pravil o tem. Samo to me jezi, da mora za tacega postopača občina skrbeti, ko vendar za njo ni nikdar nič storil. Dokler je bil mlad in krepak, se je klatil okrog po svetu, sedaj pa, ko ni za nikamor, ga pa nam natvezejo na vrat.“

Pogovor je bil končan in ž njim vred tudi večerja. Mene je seveda silno zdelavala radovednost; rad bi bil vprašal, koga bomo dobili v hišo, toda nisem si upal; bal sem se očeta, ki so bili vselej hudi, kadar je kdo otrok popraševal o stvareh, ki mu niso bile nič mar. Tem zaupljiveje pa sem se zanašal na strica Matevža. Da bo ta moji radovednosti ustregel, o tem sem bil prepričan; čakal sem le ugodne prilike, da bi ga mogel na tihem poprositi, naj mi kaj pove o pričakovanem gostu. No čakati ni bilo treba dolgo.

(Dalje prih.)

Kaj so nam pripovedovali naš dedek?

(Spisal Zorán.)

1. Palček.

Zivela sta mož in žena, ki nista imela nič otrok. Vsak dan sta prosila ljubega Boga, da bi jima dal vsaj jednega otroka, in če bi tudi ne bil večji kakor — prst.

Ko sta nekega dne južinala v sobi pri mizi, nakrat nekdo pri peči zakliče: „Oče, dajte mi kruha.“